

EĞİTİMDE AYRIMCILIĞA KARŞI SÖZLEŞME^{4,5}

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu [UNESCO] tarafından
14 Aralık 1960 tarihli Genel Toplantı'da kabul edilmiştir.

14 Kasım-15 Aralık 1960 tarihleri arasında Paris'te toplanan *Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı'nun* on birinci oturumunda,

İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin ayrımcılık yasağı ilkesini beyan ettiğini ve herkesin eğitim hakkına sahip olduğunu ilan ettiğini *hatırlayarak*,

Eğitimde ayrımcılığın bu Beyanname'de ifade edilen hakların ihlali olduğunu göz önüne alarak,

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun Kurucu Belgesi'ndeki ilkelere, uluslar arasında eğitimde fırsat eşitliği ve insan haklarına evrensel saygının geliştirilmesi konusunda işbirliği yapılması amacını *tanıyarak*,

Dolayısıyla Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun ulusal eğitim sistemlerinin çeşitliliğine saygı gösterirken sadece eğitimde ayrımcılığın herhangi bir biçimini yasaklamak değil herkes için eğitimde fırsat ve muamele eşitliğini teşvik etmek görevi olduğunu *kabul ederek*,

Bu oturum gündeminin eğitimde ayrımcılığın çeşitli yönlerine ilişkin 17.1.4 sayılı maddesini oluşturan önerileri *göz önüne alarak*,

Onuncu oturumunda, Üye Devletlere tavsiyelerin yanı sıra bu sorunun uluslararası bir sözleşmenin konusu olması gerektiğini *kararlaştırarak*,

Bu Sözleşme'yi 14 Aralık 1960 tarihinde *kabul etmiştir*:

Madde 1

1. Bu Sözleşme'nin amacı bakımından "ayrımcılık" terimi; ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya toplumsal köken, ekonomik koşul ya da doğum temeline dayanan, eğitimde muamele eşitliğini engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve özellikle:

(a) Herhangi bir kişiyi ya da grubu her düzeyde ya da herhangi bir türde eğitime erişimden mahrum bırakmak;

(b) Herhangi bir kişiyi ya da grubu, daha düşük standartta bir eğitime sınırlamak;

(c) Bu Sözleşme'nin 2. maddesinin hükümleri saklı kalmak üzere kişiler ya da gruplar için ayrı eğitim sistemleri veya kurumları kurmak ya da sürdürmek; ya da

4 Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme'nin (*Convention against Discrimination in Education*) orijinal metni için bkz. http://www.unesco.org/education/pdf/DISCR1_E.PDF (erişim: 28 Eylül 2009).

5 Bu belgenin İngilizceden Türkçeye çevirisi Proje Ekibi tarafından yapılmıştır.

(d) Herhangi bir kişi ya da grubu, insan onuruyla bağdaşmayan koşullara maruz bırakmak üzere yapılan herhangi bir dışlama, dışarıda bırakma, sınırlama veya tercihi içerir.

2. Bu Sözleşme'nin amacı bakımından "eğitim" terimi eğitimin tüm tür ve seviyelerini kasteder ve eğitime erişimi, eğitimin kalitesini ve standartlarını ve hangi koşullar altında verilmesi gerektiğini içerir.

Madde 2

Bir Devlet tarafından izin verilmesi halinde, aşağıdaki durumlar bu Sözleşme'nin 1. maddesi anlamında ayrımcılık oluşturmayacaktır:

(a) Eğitimden eşit yararlanma olanağı sunmak, öğretim elemanlarına ek olarak okul binalarının ve malzemelerinin standartlarının da aynı nitelikte olmasını sağlamak ve aynı ya da eş değerde ders görme fırsatı sunmak koşuluyla, her iki cinsiyetten öğrenciler için ayrı eğitim sistemlerinin veya kurumlarının kurulması ya da sürdürülmesi;

(b) Katılımın ya da devamın isteğe bağlı olması ve sunulan eğitimin yetkili makamlar tarafından aynı düzeydeki eğitim için belirlenebilecek ya da onaylanabilecek standartlara uyması koşuluyla, öğrencilerin ebeveynlerinin ya da vasilerinin isteklerine uygun bir eğitim vermek üzere din ve dil gerekçeleriyle ayrı eğitim sistemlerinin ve kurumlarının kurulması ya da sürdürülmesi;

(c) Herhangi bir grubun dışlanmasını değil, kamu makamlarınca sağlananlara ek eğitim kolaylıkları sağlamayı amaçlaması ve bu amaç uyarınca çalışması ve sunulan eğitimin yetkili makamlar tarafından aynı düzeydeki eğitim için belirlenebilecek ya da onaylanabilecek standartlara uyması koşuluyla özel eğitim kurumlarının kurulması ya da sürdürülmesi.

Madde 3

Bu Sözleşme'nin anlamı çerçevesinde ayrımcılığı ortadan kaldırmak ya da önlemek için, Taraf Devletler ayrıca;

(a) Eğitimde ayrımcılık içeren her türlü yasa hükmünü ve idari talimatı kaldırması ve idari uygulamaya son vermeyi,

(b) Öğrencilerin eğitim kurumlarına alınmasında hiçbir ayırım yapılmamasını, bunu gerektiğinde yasalarla güvence altına almayı,

(c) Okul ücretleri ve öğrenci bursları ya da öğrencilere sağlanan diğer yardımlar ve yabancı ülkelerde öğrenimini sürdürmek için gerekli izinler ve imkânlar bakımından kamu makamları tarafından yetenek ve ihtiyaca dayalı olanlar dışında uyruklar arasında hiçbir muamele farklılığına izin vermemeyi,

(d) Kamu makamları tarafından eğitim kurumlarına sağlanan herhangi bir yardım konusunda, sadece öğrencilerin belli bir gruptan olmalarına dayanılarak herhangi bir kısıtlama ya da üstün tutmaya izin vermemeyi,

(e) Ülkelerinde oturan yabancı uyruklulara kendi vatandaşlarına sağladığı eğitim olanaklarının aynısını sağlamayı taahhüt ederler.

Madde 4

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, ayrıca koşullara ve ulusal geleneklere uygun yöntemlerle eğitim konusunda fırsat ve muamele eşitliğini geliştirmeye ve özellikle;

(a) İlköğretimi ücretsiz ve zorunlu, ortaöğretimi değişik biçimleriyle genellikle herkesin yararlanabileceği ve erişebileceği, yükseköğrenimi bireysel yetenek temelinde herkesin eşit olarak erişebileceği şekilde gerçekleştirmeye ve kanunla öngörölmüş okula gitme yükümlülüğüne herkesçe uyulmasını temin etmeye,

(b) Aynı düzeydeki tüm kamu eğitim kurumlarında eğitim standartlarının ve yine sağlanan eğitimin niteliğine ilişkin koşulların eş değer olmasını güvence altına almaya,

(c) İlköğretim eğitimi görmemiş ya da ilköğretim eğitiminin tümünü tamamlamamış kimselerin eğitilmesini ve bu kişilerin kişisel yeteneklerine göre eğitimlerini sürdürrebilmelerini uygun yöntemlerle teşvik etmeye ve artırmaya,

(d) Öğretim mesleği için ayrımcılık gözetmeksizin eğitim olanağı sağlamaya yönelik bir ulusal politika belirlemeyi, geliştirmeyi ve uygulamayı taahhüt ederler.

Madde 5

1. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

(a) Eğitim insan kişiliğinin tam gelişmesine ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygının güçlenmesine yönelik olmalı, tüm uluslar, ırk ve din grupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu desteklemeli ve Birleşmiş Milletler'in barışın korunması yolundaki etkinliklerini daha da ileri götürmelidir.

(b) Ebeveynlerin ve uygulandığı yerlerde vasilerin, ilk olarak, çocukları için yetkili makamlarca belirlenebilecek ya da onaylanabilecek asgari eğitim standartlarına uyumla birlikte kamu makamlarınca yönetilenlerden başka kurumları seçme özgürlüğüne saygı göstermek ve ikinci olarak, devlette yasaların uygulanmasında izlenen usullerle tutarlı olmak koşuluyla çocuklarının kendilerinin [ebeveynlerin ve vasilerin] inançlarına uygun şekilde din ve ahlâk eğitimi almalarını güvence altına almak ve hiç kimsenin ya da kişi grubunun kendi inancıyla bağdaşmayan din eğitimi görmeye mecbur bırakılmaması temel ilkedir.

(c) Ulusal azınlık üyelerinin, okullarının yönetimi dahil kendi eğitim etkinliklerini yürütme ve her devletin eğitim politikasına bağlı olarak kendi dillerini kullanma ya da öğretme haklarını tanımak temel ilkedir. Bununla birlikte:

(i) Bu hak, bu azınlık üyelerini bir bütün olarak topluluğun kültür ve dilini anlamaktan ve topluluk etkinliklerine katılmaktan alıkoyacak veya ulusal egemenliğe zarar verecek biçimde kullanılmaz.

(ii) Eğitim standardı, yetkili makamlarca belirlenen ya da onaylanan genel standarttan düşük olamaz.

(iii) Bu okullara devam isteğe bağlıdır.

2. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, bu maddenin 1. fıkrasında beyan edilen ilkele-
rin uygulanmasını güvence altına almak için gereken tüm önlemleri almayı taahhüt ederler.

Madde 6

Taraf Devletler, bu Sözleşme'yi uygularken, bundan böyle eğitimde ayrımcılığın farklı biçimlerine karşı ve eğitimde fırsat ve muamele eşitliğini güvence altına almaya yönelik alınacak önlemleri saptamak amacıyla Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı tarafından benimsenen tavsiyelere en büyük özeni göstermeyi taahhüt ederler.

(...)